El sector agrari d'avui és molt diferent del de fa 50 anys; la població activa ha disminuït i s'ha professionalitzat, la gestió s'ha modernitzat i tecnificat i la producció està cada cop més vinculada a la indústria alimentària i a les necessitats i demandes del consumidor.

Tot i els canvis, el sector agrari continua essent estratègic; per a proporcionar aliments, per a gestionar el territori i el paisatge, per a articular el teixit social, econòmic i cultural de bona part de les terres de parla catalana.

En l'evolució del nostre món agrari les polítiques públiques han contribuït a les transformacions i en ocasions les han forçades. La intervenció a través de regulacions, drets de producció, subvencions o d'aranzels, va condicionar en el passat què es produïa i com; l'actual obertura de mercats, la condicionalitat dels ajuts, la «desregulació» i la liberalització de les produccions, suposa un canvi d'escenari i forcen l'ajust de les empreses agràries. En aquest nou marc, els esforços tant públics com privats s'orienten a la innovació i l'adaptació, a què s'incorporin joves, a què es modernitzin i a què siguin viables les explotacions. En definitiva, esforços per a fer possible que els professionals agraris visquin del seu negoci.

Les empreses i la producció al sector agrari, avui

Els professionals han de fer viables les empreses agràries i obtenir una rendibilitat suficient per assegurar-se un nivell de vida digne i la continuïtat del negoci. Hi ha diversitat d'estratègies i les explotacions, de manera individual o agrupada, estan reorientant el seu model de negoci o modernitzant i ampliant l'activitat o diversificant les produccions i activitats.
En totes les estratègies de futur de les explotacions agràries hi ha un element comú, la recerca de la remuneració òptima per la producció pròpia.
Vallfogona de les Monges (Urgell)
FOTOGRAFIA: NOEMÍ MARÍN. ARXIU DE L'OLIVERA COOPERATIVA. 2009.

L'evolució del sector agrari no es pot desligar de la indústria agroalimentària; la que proveeix al sector agrari i la que es proveeix de la producció agrària per transformar-la principalment en aliments.
L'any 2009, la indústria catalana de l'alimentació i begudes va comptar amb unes 3.638 empreses que representaven l'11,8% sobre el total d'indústries alimentàries de l'Estat. Respecte al sector industrial català, la xifra de negoci de la indústria agroalimentària representa el 15%, només superat per la indústria química, i el 13% de les persones ocupades en el sector industrial català pertanyen a la indústria agroalimentària.
Guissona (Segarra)
FOTOGRAFIA: AUTOR DESCONEGUT. ARXIU AGROPECUÀRIA DE GUISSONA, S. COOP. LTDA. 2000.

Explotacions amb ramaderia segons superfície agrària útil (SAU)

	I. BALEARS núm exploracions		CATALUNYA núm exploracions		PAÍS VALENCIÀ núm exploracions	
Total explotacions amb SAU	13.170		54.192		134.539	
Explotacions ramaderes amb SAU	**8.791**	**66,75%**	**13.902**	**25,65%**	**7.445**	**5,53%**
< 1 ha.	257	**2,92%**	451	**3,24%**	1.726	23,18%
1 a < 2 ha.	852	**9,69%**	883	**6,35%**	1.569	21,07%
2 a < 5 ha.	2.330	26,50%	1.506	10,83%	1.587	21,32%
5 a < 10 ha.	2.287	26,02%	2.467	17,75%	968	13,00%
10 a < 20 ha.	1.202	13,67%	2.663	19,16%	688	**9,24%**
20 a < 30 ha.	541	**6,15%**	1.454	10,46%	279	**3,75%**
30 a < 50 ha.	532	**6,05%**	1.735	12,48%	166	**2,23%**
50 a < 100 ha.	520	**5,92%**	1.805	12,98%	176	**2,36%**
>=100 ha.	269	**3,06%**	939	**6,75%**	287	**3,85%**

FONT: FMR A PARTIR DE DADES DE L'INE. ENQUESTA SOBRE L'ESTRUCTURA DE LES EXPLOTACIONS AGRÍCOLES 2007.

El descens de població ocupada no ha implicat el descens de produccions. Moltes s'han mantingut i altres han crescut, però hi ha hagut especialització, amb moltes empreses agràries que han acabat tenint una producció principal amb produccions complementàries. És comuna la compaginació de l'explotació ramadera d'una espècie animal, amb l'explotació agrícola, sovint de conreus per a l'alimentació animal.

Empreses agràries segons Unitats de Dimensió Europea

(1 UDE = 1.200€ de marge brut total)

	Total	< 1	1 a < 2	2 a < 4	4 a < 6	6 a < 8	8 a < 12	12 a < 16	16 a < 40	40 a < 60	60 a < 100	>= 100
I. BALEARS	13.056	13,60%	8,46%	**18,28%**	9,64%	8,64%	11,61%	6,43%	**14,76%**	3,37%	2,95%	2,25%
CATALUNYA	55.074	7,54%	11,76%	**15,81%**	9,45%	7,69%	8,46%	6,03%	**16,25%**	5,43%	5,32%	6,24%
PAÍS VALENCIÀ	134.349	2,97%	10,99%	**20,99%**	14,58%	8,60%	14,01%	7,51%	**14,00%**	2,72%	2,02%	1,62%
I. BALEARS	13.056	*58,62%*					*36,17%*				*5,20%*	
CATALUNYA	55.074	*52,26%*					*36,17%*				*11,57%*	
PAÍS VALENCIÀ	134.349	*58,13%*					*38,23%*				*3,64%*	

FONT: FMR A PARTIR DE DADES DE L'INE. ENQUESTA SOBRE L'ESTRUCTURA DE LES EXPLOTACIONS AGRÍCOLES 2007.

L'estructura i dimensió de les explotacions han evolucionat arreu seguint unes tendències similars, tot i que en nombre i especialitzacions hi hagi diferències.
Hi ha diversitat de tipus i models d'empresa agrària segons la seva mida i orientació, destacant que a Balears, Catalunya i País Valencià, més de la meitat són de dimensió econòmica més aviat petita.
A nivell de personalitat jurídica de les empreses agràries, la majoria encara són persones físiques (el 91% a Catalunya), les societats són minoritàries (4'2% a Catalunya) tot i que la seva evolució és d'anar augmentant en percentatge.

A les Illes Balears els principals cultius són farratgers i de cereals, amb una cabana ramadera de bovi, porcí i aviram, principalment. A Catalunya la major part de la superfície es destina a cereals i farratges, en menor mesura a fruiters i olivera, i la ramaderia estesa a pràcticament tot el territori és principalment de porcí, aviram i bovi. Al País Valencià, en canvi, la ramaderia té menys presència i els principals cultius són els cítrics, ametllers, vinyes i oliveres, a més de l'horta.
Baix Ebre
FOTOGRAFIA: JOSEP MARIA PONS I ALTÉS. FONS JOSEP MARIA PONS I ALTÉS. 2009.

En el paisatge han proliferat les granges, pel fet que molts pagesos han optat per complementar els ingressos en les explotacions agrícoles que tenien menys terra i/o les que eren menys rendibles (cereals, olivera, etc.). També pel fet que des dels anys vuitanta i noranta les explotacions ramaderes s'han anat desplaçant fora i lluny dels nuclis urbans, per respondre a requisits sanitaris i per la pròpia necessitat d'ampliació i modernització. La proliferació de granges ha despertat recels per l'impacte paisatgístic i l'expansió d'algunes zones urbanes ha generat problemes de convivència i situacions de conflicte.
Riner (Solsonès)
FOTOGRAFIA: MARC COSTA PUIGPELAT. ARXIU FAMILIA COSTA PUIGPELAT. 2008.

Durant les darreres dècades s'han donat els monocultius, fruit de la necessitat de generar economies d'escala, de l'especialització i l'augment de dimensió de les explotacions. En funció de la zona el paisatge està vestit de vinyes, com a la Terra Alta, de cítrics, com a bona part del País Valencià, de camps de cereals, com a la Segarra, d'oliveres, com a les Garrigues... o s'hi identifica la cria de porcí, com a Osona, de vaques de llet, com a Menorca, ...
Belltvei (Baixo Penedès)
FOTOGRAFIA:JOSEP SOLÉ ARMAJACH. ARXIU PRIVAT JOSEP SOLÉ ARMAJACH. 2009.

Com a proveïdors d'aliments, els pagesos i ramaders han d'estar sempre alerta i en sintonia amb les demandes dels consumidors, demandes que versen sobre la diversitat d'aliments, la seva sanitat i innocuïtat, la seva qualitat... però també sobre com es produeixen, afegint-se requisits a la producció per assegurar la seva sostenibilitat ambiental i el benestar animal. En la fotografia, una moderna explotació de vaques lleteres on s'ha primat el benestar dels animals i el jaç fins i tot és de làtex.
Vallfogona de Balaguer (La Noguera)
FOTOGRAFIA:MERITXELL SERRET I ALEU. ARXIU FAMILIA SERRET ALEU. 2010.

En els últims anys s'han impulsat nombroses estratègies de diferenciació per assolir segments de mercat, sigui a través de distintius de qualitat (marca Q i certificacions), de distintius d'origen (DO, DOP, ETG, IGP, etc.) i de les pròpies marques individuals o col·lectives de productors (Marisc Delta de l'Ebre, Fesols de Santa Pau, etc.).
Productes de la Terra -Alta al Mercat de Calaf (Anoia)
FOTOGRAFIA: ANNA VILASECA PUIGPELAT. ARXIU FAMILIA VILASECA PUIGPELAT. 2010.

En les estratègies de comercialització per obrir nous mercats i/o per arribar de manera més directa al consumidor, s'està impulsant la valoració dels circuits curts de comercialització de productes alimentaris, l'artesania i la venda directa per part dels pagesos. Paral·lelament, també estan augmentant les exportacions i les estratègies d'internacionalització. En el cas del País Valencià, per exemple, el valor de les exportacions agràries al 2008 pràcticament doblava el de les importacions.
Ossera (Alt Urgell)
FOTOGRAFIA: AUTOR DESCONEGUT. ARXIU SERRAT GROS. 2010.

L'estructura de menys costos salarials i major dimensió de les empreses agràries ha estat causa i conseqüència de l'estaneament en els preus de molts productes. També s'hi ha afegit l'obertura creixent dels mercats i el desmantellament de les mesures de protecció de preus que havia tingut en el passat la política agrària.
És emblemàtic el cas dels cereals o de la llet que, considerats productes *commodities* [productes bàsics que no tenen una clara diferenciació qualitativa en el mercat], mantenen uns preus baixos i no poden tenir grans variacions, amb la conseqüent pressió sobre els productors.
La Molinosa (Solsonès)
FOTOGRAFIA:MERCÈ PUIGPELAT PALLARÈS. ARXIU FAMILIA PUIGPELAT PALLARÈS. 2006.

Un aspecte que exigeix processos de millora i innovació contínua és la sostenibilitat ambiental de la producció agrària. En les polítiques agràries es promou el compliment d'una sèrie requisits de gestió en matèria de salut pública, zoosanitat, fitosanitat, medi ambient i benestar dels animals, a més de les bones pràctiques agràries i mediambientals per mantenir les superfícies agrícoles i els hàbitats.
També s'impulsen programes per a fomentar la producció ecològica i l'agricultura integrada, així com la correcta gestió de les dejeccions ramaderes.
La Molinosa (Solsonès)
FOTOGRAFIA: MERCÈ PUIGPELAT PALLARÈS. ARXIU FAMILIA PUIGPELAT PALLARÈS. 2006.

La qualitat i la viabilitat de les empreses agràries actuals també depèn de la seva gestió tècnica i del maneig, i per això s'introdueixen constantment innovacions.
Un bon maneig pot minimitzar la despesa en veterinaris o augmentar els rendiments d'un cultiu. En la mateixa línia, les millores en la mecanització i noves tecnologies faciliten la incorporació d'innovacions i ajuden a optimitzar la gestió de l'explotació.
Vallfogona de Balaguer (La Noguera)
FOTOGRAFIA: MERITXELL SERRET I ALEU. ARXIU FAMILIA SERRET ALEU. 2010.

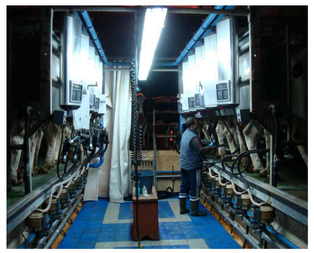

En totes les estratègies per millorar les rendes del sector agrari hi juga un paper central la formació, amb la recerca i la transferència de tecnologia des dels àmbits acadèmics i tècnics. En aquest sentit, entre altres referents hi ha l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries de Catalunya (IRTA), l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries o l'Institut de Recerca i Formació Agrària i Pesquera de les Illes Balears (IRFAP).
S'investiga per a introduir millores en les varietats i espècies, per aconseguir millors produccions i més rendiments, sovint a través de la genètica, però també en les tecnologies per a optimitzar els recursos o en l'adaptació de les qualitats dels productes.
Gimenells i el Pla de la Font (Segrià). Estació Experimental de l'IRTA de Lleida.
FOTOGRAFIA: ALBERT GURRI. ARXIU INSTITUT DE RECERCA I TECNOLOGIA AGROALIMENTÀRIES. 2010.

Els reptes de futur de la indústria agroalimentària també passen per assolir nous segments de mercat, aconseguir valor afegit en els seus productes i respondre a les demandes del consumidor, oferint aliments en quantitat, de qualitat, amb nous formats i amb estratègies de preus adaptades. En aquest sentit, la capacitat d'innovació tècnica és important, però també a nivell de gestió empresarial, amb aliances i estratègies compartides amb els altres agents de la cadena de valor agroalimentària, de la producció a la distribució.
Bellpuig (Urgell)
FOTOGRAFIA: AUTOR DESCONEGUT. ARXIU AGROPECUÀRIA DE GUISSONA, S. COOP. LTDA. 2000.

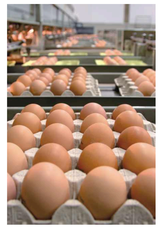

Les transformacions del sector agrari dels darrers anys han implicat també més esforços per a que els pagesos i ramaders millorin la gestió empresarial de les seves explotacions i tinguin negocis viables. La formació i l'intercanvi d'informació són essencials.
El professional agrari d'avui ha de tenir amplitud de coneixements i capacitats per adaptar-se a tot allò de l'entorn (sòl, aigua, clima, normatives...), per gestionar tècnicament (sanitat animal o vegetal, alimentació i adobs, maquinària...), per a gestionar econòmicament i per a comercialitzar.
Formació agroalimentàries i ramaders cooperativistes catalans a Dinamarca
FOTOGRAFIA: AUTOR DESCONEGUT. ARXIU FEDERACIÓ DE COOPERATIVES AGRÀRIES DE CATALUNYA. 2007.

Les estratègies de grup i associatives busquen assolir economies d'escala, abaratir costos logístics, cercar i introduir innovacions o assolir millor posició de negociació enfront clients i proveïdors. En aquest sentit contínua essent bàsic el paper de les cooperatives agràries i de les associacions de productors.
A Catalunya hi ha més de 250 cooperatives agràries federades, unes 40 a les Illes Balears i a València són unes 350. Paral·lelament, l'associacionisme agrari és dinàmic i s'ha especialitzat en associacions de productors professionals per als diferents sectors productius, per a l'assessorament tècnic i sanitari, per al seguiment i control de la qualitat, etc.
Belltvei (Baixo Penedès)
FOTOGRAFIA: AUTOR DESCONEGUT. ARXIU DEL CELLER AGRÍCOLA I SECCIÓ DE CRÉDIT DE BELLVEI SCCL. 1999.